

*School for Teachers
Училище за учители*

ДОБРИ ПРАКТИКИ ЗА ПОВИШАВАНЕ КАЧЕСТВОТО НА ПРАКТИЧЕСКОТО ОБУЧЕНИЕ

Надежда Илиева

Професионална гимназия по горско стопанство и дървообработване „Николай Хайтов“ – Варна

Резюме. Текстът разглежда възможности за подобряване на учебния процес по професионални дисциплини чрез участие на фирми като реални обучаващи при провеждане на производствената практика на учениците. Показан е процесът на съгласуване на функционалния профил на професията, стандарта и професионалните компетенции, участието на представители на бизнеса в изпитните комисии при провеждане на квалификационни изпити и в подпомагане на младите хора в неравностойно положение.

Посочени са съществуващи в момента проблеми пред такъв тип обучение.

Keywords: improving; training; students; competencies; qualification; problems

Качественото практическо обучение следва да отговаря на съвременните постижения в науката и технологиите и същевременно на изискванията на пазара на труда, както и на индивидуалните потребности на човека. За целта е необходимо да се създаде оптимално съотношение между личностните представи и желания за професионално развитие и обществените и пазарните потребности.

Основните условия и фактори, от които зависи доброто качество на практическото обучение, са:

- наличие на реалистична управленска концепция и стратегия за бъдещо развитие;
- материална база с количествени и качествени характеристики, отговарящи на съвременните технологични и организационни изисквания; участие на бизнеса; достатъчно и гъвкаво финансиране;
- формиране на благоприятна обществена нагласа към професионалното (вкл. практическото) обучение; осъзнаване и възприемане на значимостта на практическите умения като предпоставка за социална и трудова реализация, професионална кариера и достойно заплащане, за успешно социално включване;
- съвременни форми на организация на обучението; нови методически подходи. Ориентиране на обучението към практиката, към постигане на резултати и цели; развитие на модулният подход и др.;

– човешки ресурс – комплексно и персонализирано развитие на капацитета на учителите по професионално образование и повишаване на професионалната им и методическа квалификация чрез овладяване на нови подходи и методи за практическо обучение; въвеждане и утвърждаване статута на наставника и др.;

– личностни фактори – формиране на положителна нагласа и активна позиция на ученика към практическото обучение, наличие на мотивация за учене, стремеж към висока информираност и към усвояване на новости в професията.

Целта на практическото обучение е да формира у обучаваните професионални и личностни компетентности, които са необходими за упражняване на професията. Практическото обучение се провежда в учебни, учебно-производствени условия и в реална производствена среда.

Според представителите на бизнеса учениците в професионалните гимназии получават добра теоретична подготовка, но практическите им умения са недостатъчни, което налага допълнително обучение при назначаването им на работа, за да придобият необходимите умения за извършване на дейността, за която са наети. Все повече се налага изводът, че е необходимо значително увеличаване не само на дела на практически ориентираното обучение в професионалните гимназии, но и създаване на условия за повишаване на ефективността на провежданите учебни и производствени практики.

Често споделяно мнение е, че учителите в професионалните гимназии трябва да преподават теоретичните предмети, а в по-голяма си част практическото обучение да се провежда в реални условия с помощта на компетентни служители от фирмата – професионалисти с висока квалификация. Още повече че в голяма част от професионалните гимназии липсват условия за пълноценно провеждане на практики на учениците в реална производствена среда. Сега фирмите в съответния бранш могат да участват като „реални обучаващи“ само при провеждане на производствената практика на учениците, което е неприемливо кратък период от време. Друг проблем представлява осигуряването на работни места за провеждане на практическото обучение. Фирмите отказват провеждане на производствена практика с аргумента, че в някаква степен такова обучение затруднява нормалния производствен ритъм и ангажира част от квалифицирания персонал. Затова има и случаи, в които някои фирми приемат ученици за практическо обучение, но ги използват за изпълнение на неквалифицирани или обслужващи дейности, от които учениците не получават необходимия практически опит по дадената професия. Така се обезсмисля идеята за добиване на практически опит на реално работно място. За младите хора образованието, което получават, не е обвързано с пазара на труда, с личната реализация и реалния живот. Това води до демотивиране и ранното им отпадане от училище.

Професионална гимназия по горско стопанство и дървообработване „Николай Хайтов“ – Варна, е съвременен и модерен училище. Училищната атмосфера е израз на светоусещането на екипа от учители и ученици, осъзнаване на мястото, в което работят и учат, като носещо удовлетворение. Възпитаниците на гимназията се обучават по специалности, които им дават възможност за успешна реализация след завършване на обучението в три направления: мебелно производство; горско и ловно стопанство; парково строителство и озеленяване.

Училището разполага със съвременна материално-техническа база, съобразена с изискванията за микроклимат, оборудване и обзавеждане, екология и дизайн. В гимназията работят учители с доказан професионализъм, прилагащи иновационни методи в процеса на обучение на учениците. Те работят за утвърждаване доброто име на училището, за запазване и пренасяне на традициите в поколенията и изграждането на знаещи и можещи млади хора. Квалификацията на учителите е фактор за професионализма, доказан и чрез получените индивидуални отличия, награди от националните състезания по професии и участия в научни конференции. Училището е пилотно при разработването на модулната система на обучение. Разработени и внедрени са подходи и механизми, които да осигуряват по-голяма гъвкавост и съответствие на системата за професионално образование и обучение със социално-икономическите условия в нашата страна и я доближават до стандартите в другите европейски държави. Много съществена при модулното обучение е ролята на социалните партньори – браншовите фирми от региона. С тях се съгласуват функционалният профил на професията, стандартът и професионалните компетенции. Фирмите осигуряват реална работна среда за провеждане на практики и качествено обучение на работно място, подпомагат младите хора в неравностойно положение, участват в изпитните комисии при провеждане на квалификационни изпити. Реалното равнище на знания и умения на учениците, обучавани на модулен принцип, са по-добри в сравнение с традиционната система за професионална подготовка. Обучаемите изразяват удовлетвореност от начина на преподаване и системата на обучение. През учебната 2017/2018 г. осъществихме прием от девет паралелки, две от които – дуална форма на обучение по специалността „Мебелно производство“. Ние сме едно от училищата по проект ДОМИНО („Дуално образование за модерните изисквания и нужди на обществото“). В рамките на Проекта се разработват нови учебни планове и програми, обучават се учители и наставници, както и експерти по дуално образование. Имаме сключени договори за партньорство и сътрудничество с над 25 браншови фирми от трите направления. В училище поддържахме добре организирано учебно производство, обезпечено с машини, инструменти, материали, клиенти и учители професионалисти. Това спомага учениците да натрупат знания, умения и компетентности, да бъдат по-увере-

ни в собствените си възможности. За да сме конкурентоспособни, можещи и знаещи, през последните четири години работим по различни проекти, като всеки от тях е допринесъл за нашето израстване.

Проект за мобилност по секторна програма „Леонардо да Винчи“, програма „Учене през целия живот“ – запознаване с европейските новости и съвременните технологии в мебелното проектиране и производство. 20 ученици от гимназията бяха на практика в Испания за период от един месец. Практиката се проведе в утвърден учебен център. Групата изучи техники за работа с нови машини, изработка на различни декоративни ефекти, работа с компютърни програми, придоби умения за управление на CNC център, робот и машина за изсушаване на нанесени декоративни покрития върху дървесния материал с UV лъчи. Всички ученици получиха сертификати „Европас-мобилност“, сертификати от мебелните компании и сертификати, удостоверяващи придобитите умения в Испания.

Проект „Занаятите и търговията на европейския пазар“ по програма „Учене през целия живот“ на Европейския съюз – участници в Проекта са професионални училища от България, Германия, Австрия и Италия. По време на реализиране на Проекта се осъществи обмен на ученици и учители между държавите партньори. Съвместните дейности, по които работиха ученици и учители, са анкети, изложби, дискусии, презентации, практически състезания, беседи, културен обмен, подчинени на определени теми.

Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“, проект „Ученически практики“ – в Проекта участват ученици от всички професии и специалности, по които се осъществява обучение в нашата гимназия: „Горско и ловно стопанство“, „Парково строителство и озеленяване“, „Интериорен дизайн“, „Мебелно производство“. Интересът от страна на учениците и от страна на работодателите партньори е голям.

Проект „Нова възможност за моето бъдеще“ – пилотно тестване на системата за идентифициране и признаване на знания, умения и компетенции, придобити чрез неформално обучение и самостоятелно учене.

Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“ – проекти „Управление за ефективно професионално образование“ и проект „Превенция за безопасност и здраве при работа“.

Програма „Еразъм+“. Тема „Усвояване на европейски практики за валидиране на професионалните знания и умения“. Целта на Проекта беше усвояване на европейски практики за валидиране на знания и опит за приложението им у нас, изучаване на дуалната система и запознаване с ECVET – европейски кредити за професионално обучение. По време на участието в Проекта учителите и служителите посетиха дървообработващи предприятия, горски стопанства, професионални гимназии, работещи по дуалната система, и центрове с близка насоченост. Участваха

в обучителни семинари, дискусии и практически занятия, в които беше споделян опитът на австрийските партньори за приложение на дуалната система. Запознах се с производството, организацията на работа и новите технологии, внедрени в последните години. Работата по Проекта продължава с издаване на наръчник за валидиране на знанията и приложение на системата ECVET.

Програма „Еразъм+“, Проект „Форум театърът – инструмент за обучение“. Шест са държавите, които участват в този учебен проект: България, Румъния, Турция, Полша, Словения и Италия. Дванадесет ученици от ПГГСД „Николай Хайтов“ станаха част от тази европейска инициатива в областта на средното образование. Целта на Проекта е учене чрез театър – на учениците се дава възможност по непринуден и интересен начин да учат езика, проявявайки свобода и творчество. Чрез подобни модерни и творчески методи се разчупва училищното статукво за учене.

Програма „Еразъм+“, тема на проекта: „Усвояване на европейски практики за дуална система на професионално обучение“ – обучение на 10 учители в професионален обучителен център в Милано, област Ломбардия в Италия.

Програма „Еразъм+“, тема на проекта: „Учебна практика по мебелно производство в реална работна среда“. Предвижда се през м.юли 2018 г. 18 ученици от гимназията да работят в реална работна среда в различни мебелни предприятия от Австрия, обл. Каринтия. Стажът ще развие професионалните умения на младежите, като ги направи конкурентоспособни на пазара на труда у нас и в ЕС.

Оперативна програма „Региони в растеж“, проект „Подобряване и модернизирание на образователната инфраструктура на ПГГСД „Н. Хайтов“ и на ПГИ „Д-р И. Богоров“ – Варна, цели подобряване качеството на образователната среда, повишаване на привлекателността на учебните заведения чрез доставяне на съвременно оборудване и обзавеждане, необходими за професионалното обучение.

Практическо обучение в училище, но в съвременен, модерен и технологичен център, и доразвиване на получените умения в реална работна среда ще формира у обучаваните професионални и личностни компетентности, необходими за упражняване на професията. Квалифицирани учители и наставници, добри условия на труд формират положителна нагласа и активна позиция на ученика към практическото обучение и създават предпоставки за успешна професионална реализация. Всяко действие, предприето от нас, е продиктувано от желанието ни ПГГСД „Н. Хайтов“ да бъде по-добро място за учене на нашите деца, и от надеждата, че можем да го постигнем.

GOOD PRACTICES FOR INCREASING THE QUALITY OF PRACTICAL TRAINING

Abstract. The text examines opportunities for improving the training process in professional disciplines through the participation of companies as real trainers in conducting the production practice of the students. The process of reconciling the professional profile of the profession, the standard and the professional competencies, the participation of business representatives in the examination commissions for conducting the qualification exams and in supporting the disadvantaged young people is presented.

Current problems with this type of training are also discussed.

✉ **Eng. Nadejda Ilieva**

Vocational School of Forestry and Woodworking "Nikolay Haytov"

Varna, Bulgaria

E-mail: tehsilva@vizicomp.com